

CD Klassiek Herontdekt werk August De Boeck

August De Boeck (1865-1937) was lange tijd profet in eigen land, maar internationaal brak hij nooit echt door. Daar wil muzikuitgever Luc Famaey, ambassadeur van de Vlaamse klassieke muziek, wat aan doen. Een noodzakelijke voorwaarde is het enthousiasme van musici. Pianist Jozef de Beenhouwer en KVO-dirigent en componist Frits Celis herontdekten in de jaren 1980 een concerto voor piano en orkest van de Vlaamse componist. Meteen verlost ze De Boeck van zijn imago als schrijver van liederen, pianostukken en al dan niet kortademig orkestwerk.

Intussen kent men De Boeck als veelzijdig toondichter die een dramatische spanning kan opbouwen en sprankelende melodieën uit zijn mouw schudt. Ook in dat opzicht is de ingreep van Frits Celis lovenswaardig: zo kiest hij voor zijn bewerking uit De Boecks eerste opera, *Théroigne de Méricourt*, de minst bombastische passages. Hetzelfde kan worden gezegd over de schitterende selectie die Celis maakte uit een andere opera van de toondichter, op basis van een voorgegeven

fragmentarische orkestbewerking. Telkens kiest Celis voor de meest representatieve gedeeltes, met als absolute topstukken een liefdesduet en een wiegelied.

Het pianoconcerto op deze cd is alweer een ontdekking. Het verhaal achter dit werk is bijzonder. Het werd immers geschreven voor het zogenaamde Hansklavier – naar de uitvinder, Pierre Hans. Deze ingenieur en amateurpianist kon zijn hobby niet goed beoefenen vanwege te dikke vingers. Dus ontwierp hij een piano met twee klavieren waarvan het bovenste een halve toon hoger werd gestemd. Het instrument bleek niet enkel een oplossing voor het probleem van de uitvinder, maar had ook eigen kwaliteiten. Zo kun je vlotter en sneller chromatische akkoorden spelen. Omdat het concerto niet op een gebruikelijke concertpiano kan worden uitgevoerd en de liefde voor het Hansklavier na 1945 verleden tijd bleek, was het werk ten dode opgeschreven. Gelukkig nam Jozef de Beenhouwer de taak op zich om dit driedelige stuk te herwerken voor gebruikelijk klavier. In zijn handen is het opgepoetst en gerestaureerd tot de parel die het altijd was. (JC)

August De Boeck, *Prelude opera 'Théroigne de Méricourt'. Concerto voor piano en orkest. Orkestsuite uit de opera 'Francesca'*, door Jozef de Beenhouwer (piano) en het Janacek Philharmonic Orchestra onder leiding van Ivo Venkov, Phaëdra, In Flanders Fields (distributie Codaex), World Première Recordings, DDD 92071, 18,99 euro.

CD Klassiek Beste werkstukken Accentus

Laurence Equilbey is orkest-dirigente en oprichtster van Accentus, een gezelschap dat ook in Vlaanderen bekendheid geniet. Equilbey is een ontzettend gedreven dirigente. Ze evolueert ook gestaag, van project naar project. Deze *best of* is gesprokkeld uit haar meest tot de verbeelding sprekende opnamen. Een aantal nummers op deze cd zijn creaties van nieuwe composities. Andere brengen ouder, in het Franse taalgebied minder bekend werk.

Pascal Dusapin's twintigste-eeuwse requiem is bijvoorbeeld een diepmenselijk werk dat de luisteraar telkens aangrijpt. De compositie schaatst voortdu-

rend op de dunne scheidingslijn tussen profaan en geestelijk requiem. Ook het *In paradisum* van Fauré hoort thuis in die sfeer. We horen verder religieus werk van Barber en Poulenc en aparte composities van Ravel en Schönberg.

Voorts is er nogal veel muziek uit de negentiende eeuw. Met Schumann en Brahms, Mendelssohn en Sibelius zit de luisteraar inzake koormuziek gebeiteld, maar ook Rachmaninov en Dvorak zijn van de partij. Laurence Equilbey legde met Mozart, Haydn en Schubert een mooi parcours af en zelfs de barok mocht niet ontbreken met Bach, Buxtehude en Vivaldi. Liszts *Via Crucis* met de onlangs overleden Brigitte Engerer is er helaas niet bij. (JC)

Best 20, door Accentus onder leiding van Laurence Equilbey, Naïve (distributie harmonia mundi), V5290, 16,99 euro.

Boek Waargebeurd Na Auschwitz Marja Vuijsje

Deze familiegeschiedenis, geschreven door de Nederlandse journaliste Marja Vuijsje, prijkt zeer terecht op de shortlist van de Libris Geschiedenisprijs 2012. Vuijsjes familie was gesecculariseerd joods en baatte in Amsterdam een bakkerszaak uit. Ze behoorden tot de Hoogduitse Joden, die al sinds eeuwen in de Grachtenstad woonden en veeleer uit arme en haast volledig verne-

derlandste families bestonden.

Althans tot de Jodenvervolgving door de nazi's. Een deel van deze Joods-Nederlandse familie kon in Friesland onderduiken en Marja's vader overleefde Auschwitz omdat hij zo mooi trombone kon spelen. Zijn ouders en zus overleefden de Shoah echter niet. Vader had het voortdurend over „ons kamp”, als hij het had over de gruwel daar.

Marja Vuijsje verdiepte zich in het achtkoppige Amsterdamse bakkersgezin waarin haar vader opgroeide. Ze borstelt een portret van de man vanaf zijn geboorte tot zijn dood in een Nederlands rusthuis op 28 mei 1996. Ze beschrijft vooral hoe de familie na de oorlog omging met haar Joodse identiteit en zich transformeerde van arbeiders/ambachtslui tot intellectuelen. Hoe pakten zij hun leven weer op? Welke betekenis kreeg Israël voor hen? De oudste zoon nam in de jaren 1960 dienst in het Israëlijs leger, waardoor de familie ging pendelde, tussen Amsterdam en Jeruzalem.

Centraal staat het drama van Auschwitz en hoe betrokkenen daar niet van kunnen loskomen. Vuijsje schrijft in haar meeslepende familiegeschiedenis ook een soort van receptiegeschiedenis van de Jodenmoord: hoe in Israël met dat stuk Europese geschiedenis werd omgegaan en hoe politici er de herinnering gebruiken en misbruiken. Een persoonlijk boek, zonder pretentie. (EDS)

Marja Vuijsje, *Ons kamp. Een min of meer joodse geschiedenis*, Atlas, Amsterdam, 2012, 333 blz., 15 euro, ISBN 978-90-450-1617 7.

Boek Spiritualiteit Leren bidden Augustinus

Het werk, het denken en de spiritualiteit van kerkvader Augustinus (gestorven in 430) werd de voorbije jaren herontdekt, ook in protestantse kringen. Dit gebedsboekje – het kan in je achterzak – past in de reeks *Dwarsligger* van de protestantse Bijbeluitgever Jongbloed. Naast gebeden uit de tradities van de oude Kerk bevat het grotendeels geselecteerd materiaal uit Augustinus' *Belijdenissen*. Dat laatste is natuurlijk een meesterwerk uit de christelijke spiritualiteit. Al biddend overschouwt Augustinus zijn eigen leven. Dat was niet eenvoudig. De man werd pas christen op latere leeftijd en had toen reeds twee relaties achter de rug.

Keer in uzelf luidt het adagium van Augustinus: in het binnenste van het zelf is de waarheid te vinden. Wie God wil vinden, moet dus niet kijken naar de wereld, naar buiten, maar gaan graven in zichzelf. Vreemd genoeg is Augustinus daarmee modern. Hedendaagse mensen hebben vaak genoeg aan zichzelf. Het verschil is dat de kerkvader zijn lezers wil leren bidden. Aan God vraagt hij dan ook voortdurend dat hij Hem steeds meer mag leren kennen.

Het boekje is sterk protestants van insteek, getuige waarvan de aansprektitel „Heere”, en veel-er archaisch in de vertaling. Elk fragment wordt ingeleid en er is telkens ook een suggestie voor extra Bijbelse lectuur. (EDS)

Bidden met Augustinus in de vroege Kerk. Ingeleid door M.A van Willigen, Jongbloed, Heerenveen, 2012, 635 blz., 14,95 euro, ISBN 978 94 6073 018 4.

Boek Actualiteit Filosofische vrienden Hans Achterhuis

De Nederlandse filosoof en gepensioneerd hoogleraar Hans Achterhuis werd bij onze noorderburen vorig jaar uitgeroepen tot Denker des Vaderlands. Achterhuis' werk is zeer verscheiden en bevat boeken zoals *Het rijk der schaarste* (1988) of *De utopie van de vrije markt* (2010). Ze kenden meerdere herdrukken.

Het oeuvre van Achterhuis wordt gekenmerkt door de verbinding van filosofie met actuele maatschappelijke vraagstukken. Thema's zijn politiek handelen, arbeid, techniek en milieu. In *Zonder vrienden geen filosofie* wil Achterhuis 'persoonlijk' schrijven.

Voor hem is filosofie iets wat vooral in een kring van 'vrienden' plaatsvindt. „Wanneer ik zelf mijn belangrijkste wijsgerige ideeën niet ook aan mijn geïnteresseerde niet-wijsgerige vrienden kan uitleggen, mankeert er mijn inziens wat aan”, schrijft hij.

Maar het zijn ook 'papieren' filosofische vrienden die hem inspireren. Twee namen vallen voortdurend als zijn twee 'beste' filosofische vrienden. De eerste is de Joodse Hannah Arendt (1906-1975), die op basis van de Jodenvervolgving wees op de banaliteit van het kwaad. Aan haar, zo belooft Achterhuis, zal hij een volgend boek wijden. Een andere figuur is de thans wat vergeten priester, filosoof en pedagoog Ivan Illich (1926-2002). Die wordt beschouwd als een van de vroege stemmen die waarschuwen voor ongebreidelde optimisme en vertrouwen in de vooruitgang. In zijn tijd werd Illich echter vaak gezien als een radicaal-linkse criticus, die had het niet hoog op had met de moderne loonarbeid.

Achterhuis probeert zijn eigen denken kritisch te doorgronden en te motiveren. Met Arendt deelt Achterhuis het standpunt dat wij op geen enkele wijze kunnen terugkeren naar de maatschappelijke tradities uit ons verleden.

De Nederlandse Denker des Vaderlands: „Daarvoor staan bijvoorbeeld de Griekse of middeleeuwse instellingen die de arbeid regelden, te ver van ons af. Wel meen ik dat wij van de traditie nog dingen kunnen leren die we in onze hedendaagse context kunnen herformuleren en behouden.”

Hans Achterhuis wil in dit werk voortdurend 'persoonlijk' schrijven, uit eigen ervaringen puttend. Dat maakt het lezen van zijn werk zeer toegankelijk, al geldt dit soort schrijven in de academische wereld van de filosofie als ontoelaatbaar. Gelukkig is de man met pensioen. (EDS)

Hans Achterhuis, *Zonder vrienden geen filosofie*, Lemniscaat, Rotterdam, 2012, 116 blz., 12,50 euro, ISBN 978 90 4770 413 3.